

Hoofdstuk 2

Soort tekst.

Les 1

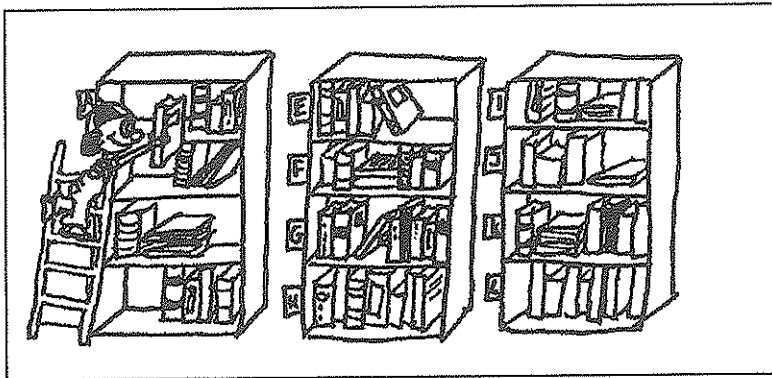
Een verhaal of informatie?

Ivo werkt in de bieb.

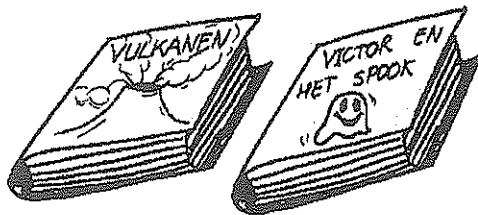
Alle boeken staan op alfabet in de kast.

Alle boeken, die beginnen met een A staan naast elkaar
en alle boeken, die beginnen met een B staan naast elkaar,
enzovoort.

Nu wil de baas van de bieb alle boeken anders neer gaan zetten.

Kijk maar eens naar de volgende twee boeken:

Deze twee boeken staan nu naast elkaar in de kast onder de letter V.

Maar in het ene boek staat een verhaal geschreven, terwijl in het andere boek informatie wordt gegeven.

1. In welk boek staat een verhaal?

.....
In welk boek staat informatie?

.....

Ivo moet nu alle boeken van de bieb indelen in verhaal-teksten en informatie-teksten.

Wil jij hem daarbij helpen?

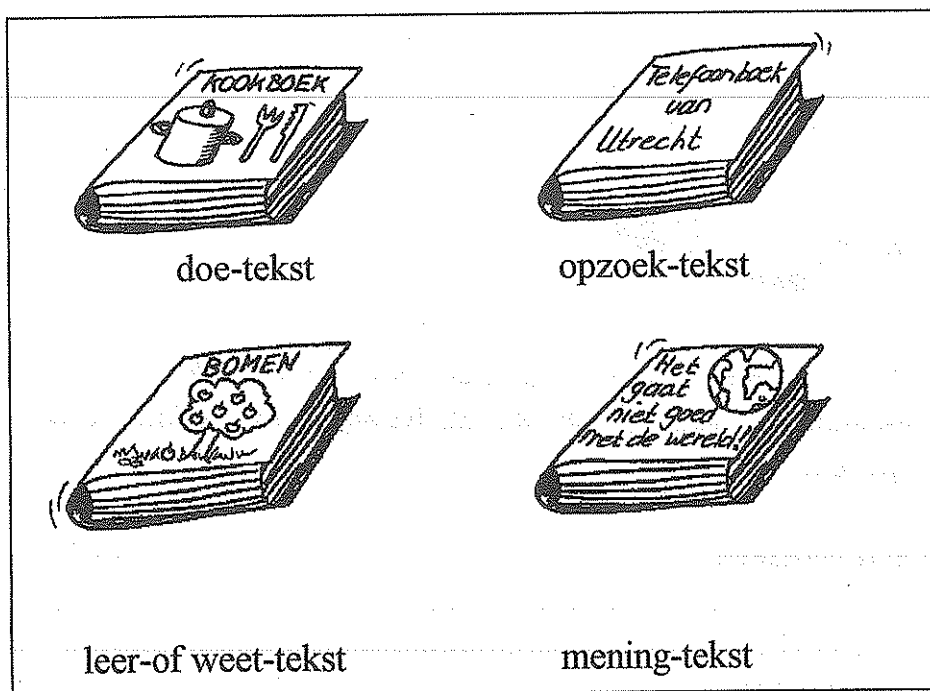
2. Dit zijn de titels van een paar boeken.
Zet achter elke titel wat voor soort tekst het is, een verhaal-tekst of een informatie-tekst.

- Pieter de Muis is jarig!
- Tijgers in het wild.
- Donald Duck wordt brandweerman.
- Jip en Janneke.
- Zelf een skelter maken.
- Hoe leven olifanten?

Er zijn dus verhaal-teksten en informatie-teksten.

Maar er zijn een heleboel verschillende soorten informatie-teksten.

Kijk maar:

*Een doe-tekst is een tekst waarin stap voor stap staat hoe je iets moet doen.
Een kookboek is een doetekst, maar ook een bouwtekening bij een bouwdoos.*

*Een opzoek-tekst is een tekst waarin je iets op kunt zoeken.
Als je bijvoorbeeld op wilt zoeken wat het telefoonnummer van iemand is.
Of als je op wilt zoeken hoe laat de bus vertrekt.
Ook is een woordenboek een opzoektekst.
Je wilt dan opzoeken wat een woord betekent of hoe je het moet schrijven.*

*Een leer- of weet-tekst is een tekst met informatie.
Deze informatie vertelt je iets over de wereld.
Vaak kun je nieuwe dingen leren van zo'n tekst.
Bijvoorbeeld in je biologie- en aardrijkskundeboek staan veel leer- of weetteksten.*

In een mening-tekst schrijft iemand wat hij vindt over een onderwerp.

3. Kun jij de volgende titels daar ook naar indelen?

- Stap voor stap een vlieger maken.
 - Hoe wordt een zaadje een bloem.
 - De televisiegids.
 - Katten in het wild.
 - Koekjes bakken.
 - Dierenmishandeling gaat te ver!.....
-

4. Dit gaan we nog een keer oefenen.

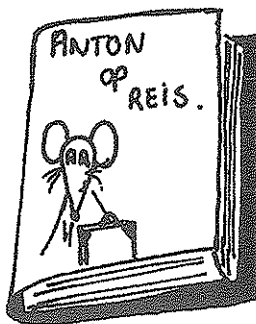
Deel de volgende titels maar in naar verhaal-tekst, doe-tekst, opzoek-tekst, leer- of weet-tekst of mening-tekst.

Je mag de kaart met de soorten teksten erbij houden.

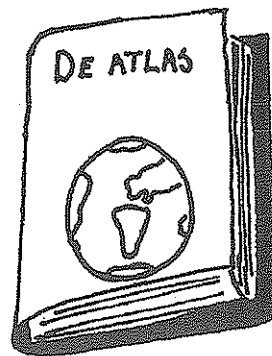
- Ik vind honden eng.
- Een woordenboek.
- Wat eten leeuwen en tijgers?
- Hans en Grietje.

- Zelf stempels maken.
- Wat zijn aardbevingen?
- De tuin goed onderhouden, stap voor stap.
- De panda leeft in bamboe-bossen.

5. Ivo is al heel ver met het indelen van de boeken van de bieb.
De volgende boeken weet hij niet zo goed.
Wat zijn dit voor een boeken?
Zijn het verhaal-teksten, doe-teksten, opzoek-teksten, leer- of weet-teksten of
mening-teksten?

a.....

b.....

c.....

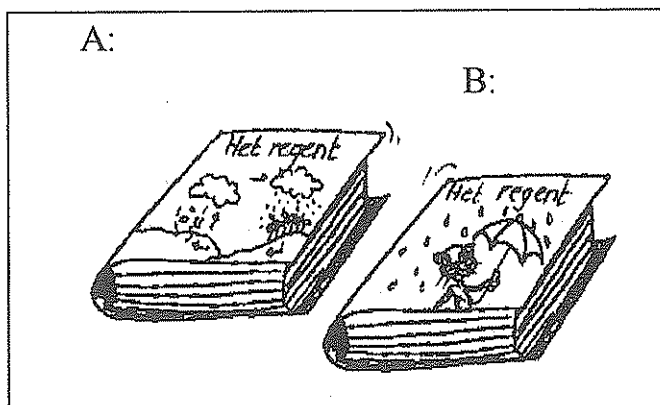

d.....

Les 2

Niet alleen de titel.

In de vorige les hebben we gezien, dat er verschillende soorten boeken zijn.
Zonder een boek te lezen, kun je hem vaak al indelen in de soort tekst.
Dat kun je dan zien aan de titel.
Soms kun je het nog niet weten als je alleen naar de titel kijkt.
Kijk maar naar de volgende twee boeken:

De titels van deze twee boeken zijn gelijk.
Toch is het ene boek een verhaal-tekst en het andere boek een leer- of weet-tekst.

1. Welk boek is een verhaal-tekst?

.....

Welk boek is een leer- of weet-tekst?

.....

Je kunt dus ook aan de plaatjes zien wat voor soort tekst het is.

2. Kun jij de volgende teksten indelen naar verhaal-tekst, leer- of weet-tekst, doe-tekst, mening-tekst en opzoek-tekst?

Van Arnhem naar Geleen Oost
6 oktober 1999, woensdag

Station	Tijd	Spoor	Soort	Opmerkingen	Richting/Eindbestemming
Arnhem	V 13:02		Stoptrein		Roosendaal
Roosendaal	A 13:50				
Roosendaal	V 13:57	3a	S Snelrein		Breda, Zwolle
Breda	A 14:15				
Breda	V 14:19	4	IC Intercity		Eindhoven, Venlo
Eindhoven	A 14:57				
Eindhoven	V 14:59	1	IC Intercity		Roermond, Maastricht
Sittard	A 15:47				
Sittard	V 15:49	2a	Stoptrein		Heerlen, Kerkrade Centrum
Geleen Oost	A 15:53				

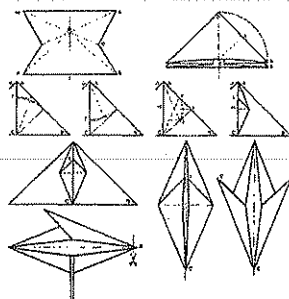
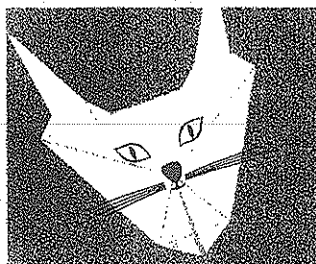
Reistijd: 2:51, met 4 maal overstappen

a.....

Een opblaasbare kattenkop.

Vouw een vierkant stuk niet te dik papier van $\pm 20 \times 20$ cm tot een driehoek door A en P op elkaar te leggen. Als je het papier weer uit elkaar hebt gevouwen doe je hetzelfde met M en B. Door het papier weer uit elkaar te vouwen en dan A en B tegen elkaar te leggen ontstaat vouw C-D (fig. 1). Als je ook M en P zo tegen elkaar legt krijg je fig. 2. Punt A vouw je op D. Dan vouw je E naar het midden (fig. 3) en weer terug. Vervolgens vouw je E naar het midden zoals in fig. 4. Deze vouw je ook weer terug. Door nu F en G bij elkaar te nemen (fig. 5) en om te vouwen naar H ontstaat fig. 6. De linkerkant vouw je precies hetzelfde in spiegelbeeld (fig. 7) evenals de achterkant van de driehoek (fig. 8 en 9). Van C knip je nu een puntje af (fig. 10) waaraan je de kop kunt opblazen, terwijl je hem bij E vasthoudt.

(Macrander, 1972b)

Poezen.

Het leukste huisdier vind ik een poes. Weet je waarom? Je kunt er zo fijn mee knuffelen. Wij hebben thuis twee poezen. Eentje komt de hele tijd op je schoot zitten. Soms zit ik te eten en dan wil hij ook op mijn schoot zitten. Maar dat kan natuurlijk niet.

Anne

c.....

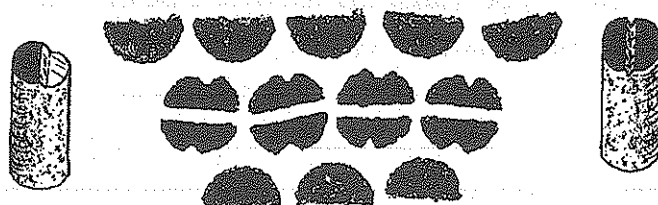
b.....

kadopapier zelf bedrukken

Het gekleurde papier, waar we een kadootje in verpakken, kunnen we gauw zelf maken.

Neem een stuk stevig papier of zijdepapier en zoek een paar kurken, om er stempels van te maken. Op de platte kant van de kurk tekenen we een eenvoudig patroon. Met een zakmes snijden we alle stukken weg, behalve het patroon, dat moet als glad blijven staan. Maak nu een beetje werk klaar. Druk het kurkvlak erin en nu kun je zoveel afdrukken maken als je wilt. Je kunt natuurlijk elke vorm uitsnijden die je wilt en ook in iedere kleur op het papier drukken.

(Straub, 1983)

d.....

Les 3

Wat voor een soort tekst?

Als je het moeilijk vindt om te zeggen wat voor een soort tekst het is, kun je ook kijken naar de opbouw van een tekst.

Ook de eerste en laatste regel(s) kunnen je helpen.

1. Deel de volgende teksten maar in naar verhaalttekst, leer- of weettekst, doetekst, meningtekst en opzoektekst:

Madelifs nieuwe hoofd.

'Ik ben een keer met m'n kop tegen de tafel gevallen,' zegt Jan-Willem. 'Ik had een bult joh, zo groot als een... als een...'

'Als een tennisbal,' zegt Madelif.

'Toen ik vier was heb ik met mijn voet in glas getrapt,' zegt Roos. 'Ik bloedde als een...'

'Als een kraan,' zegt Madelif.

'Toen moest ik naar de dokter,' gaat Roos verder.

'De wachtkamer was vol. en mijn voet bloedde maar door. Toen mocht ik vóór, anders was ik helemaal leeggebloed.'

Ze zijn even stil. Madelif graaft een kuiltje in het zand. Roos pukt aan haar pop.

'In het zwembad ben ik met m'n kin op de tegels gesmakt,' zegt Jan-Willem. 'D'r zat een grote scheur in m'n gezicht.'

'Een scheur?' vraagt Roos.

'Ja, een spleet. Een snee. Ik ben nog het water in gegaan, maar ik moest eruit van de badmeester.'

'Zag die het dan?'

'Tuurlijk,' zegt Jan-Willem. 'het water werd helemaal rood.'

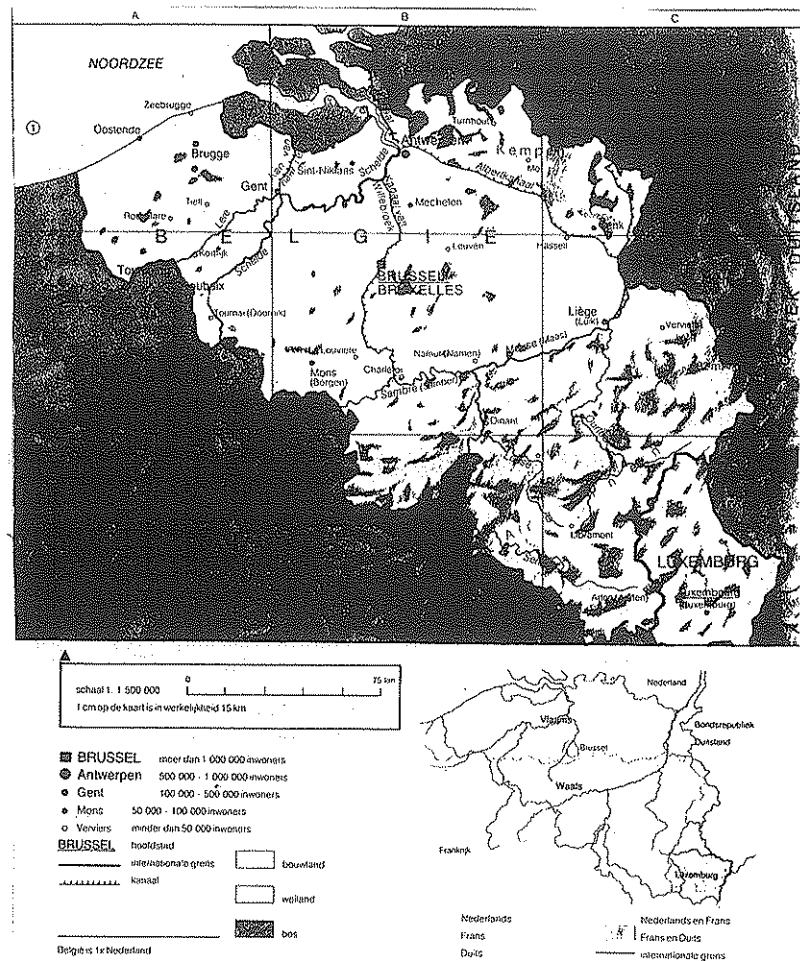
Roos zit doodstil. Met de pop op haar schoot. Stel je voor: het hele zwembad rood.

'Ik had vroeger een ander hoofd,' zegt Madelif.

Roos en Jan-Willem kijken haar verschrikt aan.

(Kuijter, 1997).

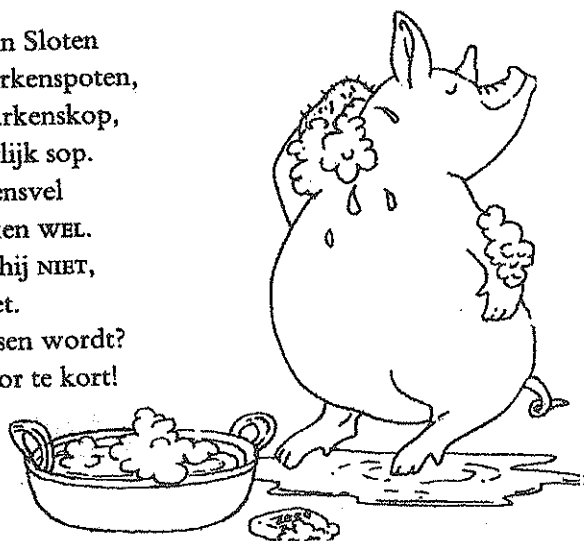
a.....

b.....

Het schone varken

Er woont een varkentje in Sloten
dat wast erg vaak zijn varkenspoten,
zijn rug, zijn nek, zijn varkenskop,
zijn buikje, met een heerlijk sop.
Elk plekje van zijn varkensvel
dat wast dat schone varken WEL.
Alleen zijn staartje wast hij NIET,
zoals je op het plaatje ziet.
Waarom dat niet gewassen wordt?
Zijn pootjes zijn daarvoor te kort!

C.....

TELEVISIE

Nederland 1	Nederland 2	Nederland 3	RTL 4
16.00 NOS-Journaal.	16.54 D66. (herh.)	16.00 NOS-journaal.	16.00 RTL Nieuws.
16.05 NL.Net. AVRO.	17.00 Quiz van de 20 ^e eeuw. EO	16.09 Heartbreak High. VARA	16.05 Catherine.
16.30 Studio RKK.	17.29 2 Vandaag. EO TROS NOS	16.58 Laat de Leeuw.	17.00 RTL Nieuws.
16.59 Alles Kits. AKN.	17.30 Nos-Journaal.	18.00 Villa Achterwerk. VPRO	17.05 RTL-Live.
17.58 The nanny. NCRV.	17.35 Actualiteiten. EO TROS	18.15 Sesamstraat. NPS	18.00 RTL Nieuws.
18.00 The nanny. (Vervolg).	18.00 NOS-Journaal.	18.30 Jeugdjournaal. NOS	18.30 The bold & the beautiful.
18.26 Man bijt hond.	18.15 Actualiteiten.	18.43 Het klokhuis. NPS	19.00 Lucky Letters.
18.57 Untamed Amazonia. AVRO.	18.43 Sport-Journaal.	19.03 Lingo. VARA	19.30 RTL Nieuws.
19.28 Get the picture.	18.51 Journaal. (hoofdpunten)	19.26 Barend & Witteman.	20.00 Goede Tijden Slechte Tijden.
20.00 NOS-Journaal.	19.00 Rapatongo. TROS	19.56 Het blauwe licht. VPRO	20.30 Westenwind.
20.31 Netwerk. NCRV.	19.30 Knoop in je zakdoek. TELEAC NOT	21.01 Pitch. NPS	22.00 Het muziekkado.
21.06 KRO-Detectives.	19.47 Puur natuur. TROS	21.51 D66. (herh.)	23.00 Barend & van Dorp.
22.03 Hotel.	20.30 Studio sport. NOS	22.00 NOS-Journaal.	23.45 RTL Nieuws.
22.38 Werelden. IKON.	21.59 Begees. TROS	22.16 Sport-Journaal.	00.05 Misdaad om middernacht.
23.33 Do parents care?	23.00 Studio NOS.	22.34 Nova. NPS VARA	00.55 Catherine. (herh.)
00.23 Nacht tv. NCRV	23.36 Sesjun. TROS		
	00.11 NOS-Journaal.		

d.....

Pinkeltje en de ruimtevaart.

Pinkelotje keek Pinkeltje een hele tijd aan en zei toen: 'Ga je echt morgen met die raket van meneer Pinkelprof naar de maan?' 'Natuurlijk ga ik,' zei Pinkeltje. 'Ik heb er toch maanden voor geleerd hoe je met die raket op de maan moet komen en er ook weer vandaan? En dan, Pinkelotje, de raket die meneer Pinkelprof heeft gemaakt is zó goed, zó stevig en zó betrouwbaar dat er echt geen ongeluk mee kan gebeuren. En ook het maanpak dat ik aantrek is reusachtig goed. Het enige dat ik heel erg vervelend vind, is dat stof op de maan, want omdat ik zo klein ben, zak ik er natuurlijk diep in weg. Maar daarvoor heeft meneer Pinkelprof een paar lange, brede latten gemaakt, die ik onder mijn schoenen kan binden en ik weet zeker dat ik met die latten over de maan kan lopen, zonder in het stof weg te zakken.'

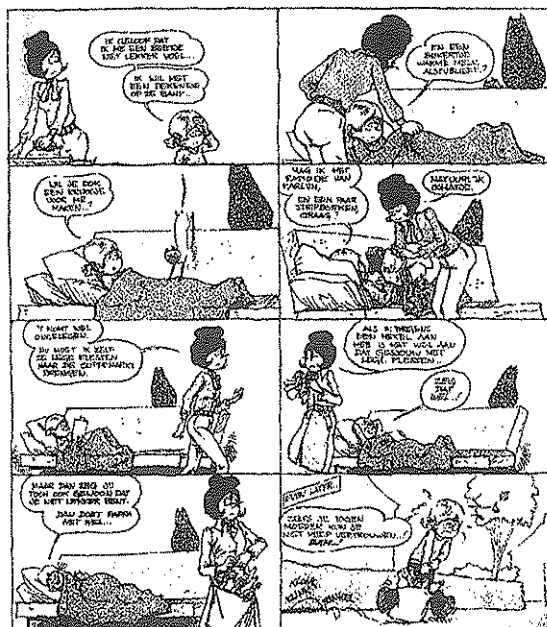
Pinkelotje zuchtte eens en zei toen: 'Jij, Pinkeltje, moet ook altijd wat anders, altijd wat gek doen. Waarom moet jij nu juist weer naar de maan?' En een beetje boos vervolgde Pinkelotje: 'Laat die meneer Pinkelprof zelf gaan en dan, wat wil je daar gaan doen? Je zegt zelf dat er niks niemendal te vinden is, alleen maar stof en stenen.' 'Juist,' zei Pinkeltje, 'stof en stenen. En nu wil koning Pinkelpracht graag een paar van die maanstenen hebben en die ga ik dus voor hem halen.' Toen opeens stond Pinkeltje op, liep naar zijn vrouwtje toe, sloeg zijn armen om haar hals en zei: 'Mijn lieve Pinkelotje, je hoeft echt niet bang te zijn, hoor. Je zult zien dat ik over een paar dagen weer thuis ben. En dan beloof ik je echt, bij jou te blijven.' En toen gaf Pinkeltje zijn lieve vrouwtje een paar stevig zoenen.

Buiten tussen het gras en een paar lage, kleine boompjes stond een lange, witgeschilderde raket recht overeind. Als een heel hoge, dunne, ronde toren met bovenin een klein kamertje, stond de raket daar te wachten om straks als een vuurpijl de lucht in te gaan. Naast de raket stond een andere kleine toren, waar een lange trap en een lift in waren gemaakt. Een heel eind van de lift en de raket vandaan stond een klein huisje, waar maar één pinkelman in zat.

(Laan, 1972)

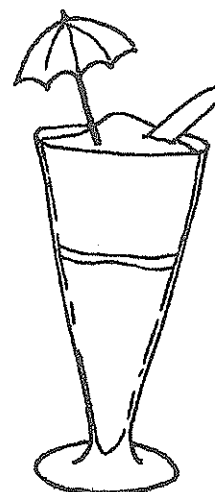
e.....

dan, dans en de kinderen

(Kruis, z.j.)

f.....

Yoghurt met citroen.

Een lekker toetje met citroensmaak.

- * citroen
- * 0,25 ltr slagroom
- * 75 gr. suiker
- * 0,75 ltr. yoghurt
- * 2 eiwitten
- * kaneel koekjes.

Maak de citroen schoon en pers hem uit.
klop de slagroom stijf met 25 gr. suiker.
Spatel de slagroom door de yoghurt.
Klop de eiwitten met de rest van de suiker stijf.
Voeg ook de citroensap toe.
Verdeel het slagroom-en-yoghurt-mengsel over twee mooie glazen. Schep het eiwit-mengsel erop. Versier het daarna met een kaneel koekje.

g.....

Les 4

Nog eens oefenen.

Nu gaan we alles nog eens herhalen.

Lees de teksten en probeer de vragen te beantwoorden.

Beantwoord voor het lezen de eerste vraag en dan de rest van de vragen.

1. Wat is dit voor soort tekst?

2. Wat is de titel van dit verhaal?

.....

3. Welke zinnen eindigen met een uitroepteken?

.....

4. Uit hoeveel alinea's bestaat deze tekst?

.....

.....

Beantwoord voor de volgende tekst eerst de vraag:

4. Wat is dit voor soort tekst?

.....

Ga nu de tekst lezen:

De aardige aap.

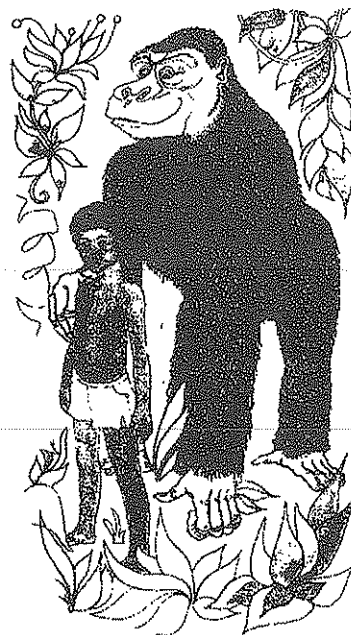
Mario was verdwaald.
Hij liep in een groot bos en hij wist niet meer welke kant hij uit moest.
Alle bomen en struiken leken precies op elkaar.
Het was erg donker in het bos en heel stil.
Zo stil, dat Mario er bang van werd.
Geen vogeltje zong.
Mario was moe en bang en hij hilde zachtjes.

Ineens voelde Mario een grote hand op zijn schouder.
Wat schrok Mario!
Hij durfde bijna niet om te kijken.
Misschien was het wel een rover of ... of een reus!
Mario slikte eens en draaide toen zijn hoofd om.
OEII!!
Achter hem stond een hele grote aap.
Zo'n groot dier had Mario nog nooit gezien.

De aap wilde hem geen kwaad doen.
Hij lachte vriendelijk tegen de jongen en maakte zachte geluidjes.
Toen duwde hij Mario met zijn grote hand voor zich uit.
Mario moest wel lopen, of hij wilde of niet.

Weet je waar de aap Mario heen bracht?
Naar de rand van het bos.
Mario kon zijn huis nu zien liggen.
Aardig van die aap, hè?

(Taylor, 1970)

5. Hoeveel alinea's heeft deze tekst?

.....

6. Staan er in deze tekst vraagtekens? Zo ja, hoeveel?

.....